

Häckande tärnor i Skåne 2009

På det positiva kontot för 2009 måste noteras det högsta antalet häckande silvertärnor, 156 par, sedan den här uppföljningen började 1991. Vidare ökade antalet småtärnor betydligt sedan förra årets bottennotering. Däremot var häckningsresultatet skvalt. För skrän- och svarttärna fortsatte tyvärr kräftgången. Dock lyckades de alldeles för få paren svarttärna tämligen väl med häckningarna.

NILS WALDEMARSSON

Detta är den nittonde upplagan av sammanställningen av skånska tärnhäckningar. Som vanligt under senare år har i stor utsträckning rapporter från Svalan använts. Detta är sedan kompletterat med Falsterbo Fågelstations rapport om inventering av häckande kustfåglar i Vellinge kommun och andra såväl muntliga som skriftliga rapporter. Dessutom medger de preliminära resultaten från Atlasinventering II vissa möjligheter att göra jämförelser för fisktärna med föregående atlasinventering.

Nedan följer en redovisning områdesvis för häckningarna under 2009. Siffrorna inom parentes anger i förekommande fall antalet häckande par under 2008.

Nordvästskåne

Hallands Väderö: Fisktärna 7 par (10 par). På norra delen av ön lyckades inga tärnor gå till häckning. Däremot häckade cirka 7 par på södra delen vid Kungshamn där såväl bo som ungar sågs.

Torekovs rev: Fisktärna 1 par. Ruvande fågel är rapporterad. Småtärna 1 par.

Påarps mal: Småtärna 2 par. Dessa ruvade

och minst en unge sågs.

Vasalt hed: Småtärna 1 par. Par i lämplig biotop är rapporterad vid ett flertal tillfällen.

Sandön: Fisktärna 10 par (12). Pulli eller nyligen flygga ungar är sedda i området. Småtärna 1 par. Finns endast rapporterat som par i lämplig biotop.

Rönnen: Fisktärna 2 par. Finns rapporterade som par i lämplig biotop. Småtärna 13 par (7-8). Dessa finns rapporterade som ruvande med 7 på östra och 6 på västra sidan i slutet av maj. Några uppgifter om eventuell häckningsframgång finns inte.

Surkenabben, Jonstorp: Småtärna 1 par. Är rapporterat som ruvande.

Därutöver är såväl fisktärna som småtärna rapporterade vid enstaka tillfällen i lämplig biotop vid flera lokaler från Torekov till Höganäs. Det är dock svårt att avgöra hur många av dessa som genomfört häckning eller häckningsförsök.

Landskrona-Lomma

Saxåns mynning: Fisktärna 6 till 8 par (2). Dessa ruvade i slutet av maj. Småtärna 4 par. Dessa ruvade också i slutet av maj. Tyvärr

utsattes de för stark predation men ett par med en unge fanns kvar under juni.

Löddesnäs: Fisktärna 3 par (1). Ruvade i andra halvan av maj.

Habo Ljung: Fisktärna 1 par. Detta par observerades när de matade juvenil i mitten av juli. Häckning i närområdet är trolig.

tärnorna hann påbörja sin häckning. Tyvärr rådde varken byggföretag eller ornitologer över vädret i juni då kraftigt regn avlöstes av sandstorm som spolierade häckningarna. Omläggningarna påverkades sedan starkt av olika predatorer så att inga ungar kom på vingarna i detta område.

I ett försök att gynna skräntärnan bättrades häckningsbiotopen på i den gamla kolonin på Trueskär genom att grus och morän blottlades.

foto john larsen

Malmöområdet

Norra hamnen: "En deprimerande rapport" skrev Kenneth Bengtsson i ingressen på sin rapport. För nu är det verklighet som vi fruktat under några år. Exploateringen av norra hamnen har nått så långt att här inte finns några större möjligheter för tärnorna att häcka framgångsrikt. I ärlighetens namn ska dock sägas att Skanska, det byggansvariga företaget, höll an med markberedning, så

Fisktärna 3 par (8). Arten uteblev helt från Norra hamnen. Den minnesgode kommer säkert ihåg att här häckade 39 par så sent som 2007. De tre rapporterade paren härrör från en påbörjad häckning vid Terminalgatan. Dessa gav dock upp efter några dagar. Fisktärnor som transporterade föda under sommaren mot Oljehamnen kan dock innebära att några få par hittat en fristad någonstans i hamnområdet. En ob-

servation av en ungfågel i början av augusti kan möjligen tyda på något sådant.

Silvertärna 10 par (13). Dessa gick till häckning tillsammans med fem par småtärnor. Övriga par häckade utspritt i området. En kläckt unge noterades men försvann tämligen omgående. I övrigt misslyckades alla silvertärnor.

några år bedöms det finnas ett tillräckligt stort område i norra delen som skulle kunna husera häckande tärnor. Men under tiden fram till dess ser det allt annat än ljust ut. Det återstår att se om tärnorna under de närmaste åren har förmågan att härda ut.

137 ungar av kentsk tärna ringmärktes under 2009 vilket är något färre än föregående år men ändå ett bra resultat jämfört med tidigare år. *foto john larsen*

Småtärna 15 par (12). Tyvärr påverkades småtärnorna i hög grad av ovan beskrivet dåligt väder och allehanda predatorer. Sena omläggningar påverkades förmodligen också av påbörjade markarbeten. Bedömningen är dock att dessa var så sena att chansen till framgång var minimal. Alltså totalt misslyckad häckning för småtärnorna.

Om framtiden för tärnorna i Malmö hamnar ska man kanske inte sja. Om

Vellinge kommun

Från Falsterbo fågelstations verksamhetsrapport 2009 över häckande kustfåglar i Vellinge kommun noteras följande:

Silvertärna 113 par (101). Detta är det högsta noterade antalet sedan 1997, då 123 par häckade. Rävpredation och högvatten påverkade menligt silvertärnorna och många omläggningar förekom i det som numera är huvudkolonin, 70 par, på Eskils-

Det verkar som fisktärnan i förhållande till föregående Atlasinventering fortsatt håller sina ställningar och utbredning i Skåne. *foto john larsen*

torps holmar. Detta var egentligen den enda lokal där ungar sågs; minst 15 kläcktes.

Småtärna 43 par (32). Antalet häckande småtärnor stannar på strax över medelvärdet som är 41 par. Det verkar som småtärnorna överger Falsterbonäset till förmån för Foteviken, där åtminstone mänskliga störningar är mindre. Liksom för silvertärnorna förekommer mycket predation men omläggningarna lyckades bättre även för småtärnorna och enstaka ungar sågs.

Fördelat över detaljlokaler såg det ut så här:

Fredshög: Småtärna 1 par (1).

Ängsnäset: Silvertärna 1 par (2), småtärna 1 par (1).

Måkläppen: Silvertärna 5 par (8), småtärna 7 par (12).

Norra Flommen: Småtärna 2 par (3).

Skanörs revlar: Silvertärna 2 par (0), småtärna 1 par (6).

Lilla Hammars näs: Silvertärna 35 par (53), småtärna 20 par (7).

Eskilstorps holmar: Silvertärna 70 par (35), småtärna 11 par (0).

Arriesjön: Fisktärna 1 par (3). Detta par är

enbart rapporterat som par i lämplig biotop.

Trelleborg

Stavstens udde: Småtärna 1 par (1). Liksom tidigare år har förmodligen häckningsförsöket störts bort av det rörliga friluftslivet.

Trelleborgs hamn: Småtärna 11 par. Dessa ruvade i början av juni. Åtminstone 4 ungar sågs i början av juli. Det är glädjande att småtärnorna återvänt till en klassisk häckningslokal.

Eslöv och Lund

Gårdstånga våtmark: Fisktärna 6 par (4). Dessa är noterade som ruvande. Förmodligen fanns ytterligare några par på lokalen.

Ättarpsdammen, Genarp: Fisktärna 2 par. Dessa varnade och uppträdde på en lokal där häckning skett tidigare under detta årtionde.

Krankesjön: Fisktärna 19-20 par (20). Här gick det riktigt bra för fisktärnorna, 32 till 35 ungar blev flygga. Svarttärna 10 par (17-18). Tyvärr sjönk antalet svarttärnor i Krankesjön drastiskt. Dock blev 5 ungar flygga.

Klosterviken: Fisktärna 1 par (1). Resultatet är okänt.

Därutöver har något fisktärnepar rapporterats från Börringe våtmark.

Sydostskåne

Torsjön: Fisktärna 7 par (12). Dessa ruvade, däremot är eventuellt resultat okänt.

Prästamossen, Skurup: Fisktärna 1 par. Paret är rapporterat som ruvande. Detta är också en lokal som tidigare hållit häckande fisktärnor.

Mellanskan

Gäddängen, Fulltofta: Fisktärna 1 par (1). Har setts stadigvarande på lokalen under häckningstid.

Kvesarum, Södra Rörum: Fisktärna 2 par.

Har noterats som ruvande.

Slabältorna, Munkarp, Höör: Fisktärna 4 par. Dessa fick ut åtminstone 2 ungar.

Bosarpasjön, Häglinge: Fisktärna 3 par. Upp till tre par har setts på lokalen under omständigheter som kan tyda på häckning.

Därutöver har två par fisktärna rapporterats från Tjörnarpsjön.

Norra Skåne

Store mosse, Hässleholm: Fisktärna 1 par. Under atlasinventering hittades ett par på en lokal som tidigare har hållit fisktärna.

Finjasjön: Fisktärna 6 par (1). Upp till 6 par häckade i en skrattnåskoloni på Möllerödssidan av sjön. Minst 2 flygga ungar har setts. Svarttärna 1 par. Häckade i samma skrattnåskoloni som fisktärnorna. Två ungar som troligen blev flygga sågs. Det är första gången sedan 2006 som svarttärnor häckar i Finjasjön.

Algustorpsjön: Fisktärna 1 par. Också här ett resultat av atlasinventeringen.

Gustavborgsområdet (Perstorps dammar): Fisktärna 10 par (12). Åtta av dessa häckade på samma ö som 2008 men denna gång med gott resultat. Därutöver häckade två par på annan plats.

Värsjön: Fisktärna 4-5 par (5). Flera ungar i olika åldrar har setts.

Osbysjön: Fisktärna 1 par. Permanent revir.

Vesslarpsjön: Fisktärna 1 par. Ruande.

Rolstorpsjön: Fisktärna 1 par. Ruande.

Nordöstra Skåne

Kusten Åhus – Edenryd: Här gjordes en heltäckande inventeringsinsats av framförallt fisk-, silver- och småtärna genom den kontroll av kusten som Roine Strandberg och Patrik Olofsson gjorde för att söka tärnor märkta med så kallad "ljuslogga". Än-

damålet för detta eftersök var att infånga märkta tärnor och tillvarata den tekniska utrustning som tärnan är märkt med. Därmed erhålls information om tärnans flyttvägar och övervintringsplatser. Resultatet av dessa ansträngningar innebär också att vi under 2009 har en mycket god uppfattning om antalet par i området. Därutöver

har såväl kentsk tärna som skräntärna följts noga i området.

Skräntärna 3 par (4). Den gamla kolonin på Trueskär höll endast ett par. Detta var dock ett mycket envist sådant, då de först på tredje försöket fick behålla sitt då enda ägg och mycket sent, kring månadsskiftet juli/augusti, fick en unge flygg. Den för-

sta äggkullen trampades sönder av får och den andra översvämmades vid högvatten. På ögruppen Gruarna utanför Edenryd häckade liksom 2008 2 par. Här gick häckningen besvärslöst och de två paren fick ut två ungar vardera.

Kentska tärna 130 par (150). Trots att skrattmåskolonin minskade kraftigt på Bodaskäret i inloppet till Tosteberga hamn, påverkades de kentska tärnorna tämligen marginellt. Här häckade cirka 130 par och 137 ungar blev ringmärkta. Här fanns fler ungar men vid märktillfället var dessa tyvärr lite för stora för att kunna infångas och ringmärkas. Således ett gott resultat för de kentska tärnorna även om hela 186 ungar blev ringmärkta 2008.

Fisktärna 33 par (19). Höga antal fisktärnor noterades. Vi är uppe i samma antal par som vid kustinventeringen 1994. De största kolonierna fanns på Gruarna med 15 par och väster om Tosteberga bodar med 12 par.

Silvertärna 33-34 par (14). Även här hit-

tades många par. Vi får gå tillbaka till kustinventeringen 1983/84 för att hitta fler par, nämligen 42. Silvertärnorna häckade dock mer utspritt än fisktärnorna under 2009. Huvudförekomsterna hittades på Gruarna med 6-7 par, Edenryds badplats med 5 par och Terraholmen med 8 par. De sistnämnda misslyckades dock kapitalt. Denna gång berodde det inte på botrampande nötkreatur. Dessa höll sig på vederbörigt avstånd med hjälp av den improviserade avspärningen med en vanlig vit lina uppspänd mellan några stolpar. Detta lurade däremot inte räven som rumsterade om i kolonin av tärnor och vadare. Förutom att äggen rövades så stannade räven förmodligen på holmen i åtskilliga timmar så det som inte åts upp kallnade och förstördes. Tärnorna syntes dock vara envisa och gjorde förmodligen nya men föga framgångsrika häckningsförsök. Ett glädjeämne var dock att ett par gjorde häckningsförsök på Trueskär men drabbades av samma högvatten som skränttärnan. Försöket bör dock ses som en första respons på den röjning och beteshävd som Nordöstra Skånes Fågelklubb genomfört på ön.

Småtärna 6-8 par (12). Den tendens som märkts under några år med ett minskande antal småtärnor förstärktes under 2009. Småtärnan häckade endast på två platser: Lyngbyholmen 2-3 par och Terraholmen 4-5 par. De sistnämnda drabbades naturligtvis lika hårt av räven som övriga arter. Det är förmodligen så, att ytterst få om ens någon småtärneunge kom på vingarna i området under 2009.

Hammarsjön: Fisktärna 1 par. Detta par är noterat i Herculesviken med en unge. Svarttärna 10 par (15). Kräftgången fortsätter. För tio år sedan häckade drygt 40 par i Vattenriket. 5 ungar blev flygga under 2009.

Populationen av svarttärna i Skåne har mer än halverats på tio år. foto john larsen

Oppmannasjön: Fisktärna 3 par (1). Sågs i norra delen av sjön. Även flygg ungfågel är noterad.

Ivösjön: Iföverkens industriområde, Bromölla: Fisktärna 4 par (3 par) och småtärna 3 par (2 par). Dessa la normala kullar och kläckte ut bra men utsattes för stark predation av gråtrut. Endast två av fisktärnornas ungar och fyra av småtärnorna verkade klara sig. Vid Sjögård, Gualöv, matade ett par fisktärnor en nästan flygfärdig unge och vid Enön noterades även ett par. Totalt alltså sex par fisktärna vid Ivösjön.

Därutöver noterades fisktärnepar i lämplig häckningsbiotop såväl i Gummastorpsjön som vid Araslövssjön. Dock så tidigt på säsongen att det inte går att avgöra om paren gjorde något allvarligt häckningsförsök.

SLUTSATSER

Skräntärna

En reduktion från fyra par till tre inträffade hos skräntärnorna som sedan två år tillbaka endast häckar i nordöstra Skåne. Dessa fick dock troligtvis fem ungar på vingarna. Häckningsresultatet var alltså som vanligt bra. Här har inte funnits några tendenser till avbrutna häckningar eller övergivna kullar som noterats i andra delar av artens

häckningsområde i Östersjön. Men några tendenser till kolonihäckning fanns liksom under 2008 inte. Ett försök att bättra på häckningsbiotopen i den gamla kolonin på Trueskär gjordes under hösten genom att gräva bort grässvål och diverse högorter för att blottlägga grus och morän på en begränsad yta. Det återstår att se om tärnorna reagerar positivt på denna åtgärd under kommande häckningssäsong.

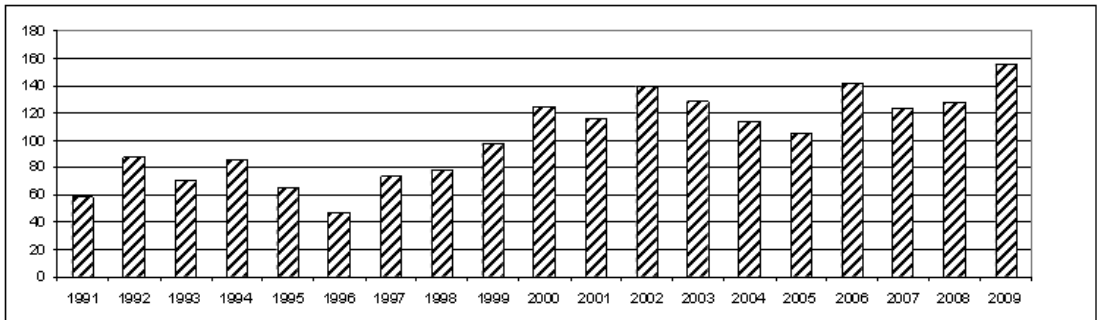
Kentsk tärna

130 par häckade på Bodaskäret i inloppet till Tosteberga hamn. 137 ungar ringmärktes. Detta är lite färre än föregående år men ändå ett bra resultat. Två faktorer oroar dock: skrattnåskolonin där tärnorna häckar minskade dramatiskt och mink fanns i kolonin. Åtgärder i form av fällor har satts in och åtskilliga minkar har eliminerats.

Fisktärna

Cirka 155 par fisktärna finns rapporterade. Detta är ungefär 15 fler än de som rapporterades under 2008 och därmed ungefär i nivå med vad som varit normalrapportering för arten under åren dessförinnan. Som konstaterats i ovanstående lokalisering har fisktärnan misslyckats totalt i Malmö hamnar men rapporterats med höga

SILVERTÄRNAN I SKÅNE 1991-2009.

antal och god häckningsframgång både från Krankesjön och från den nordostskånska skärgårdskusten.

Men mer intressant är då att göra jämförelser mot i och för sig preliminära uppgifter från den nu avslutade Atlasinventeringen. En jämförelse utifrån det material som finns presenterat på Svalan vid årsskiftet 2009/2010 och den delrapport som finns från förra Atlasinventeringen som presenterades i Anser 1987:3 kan göras. I Atlasinventeringen från 1974-1984 redovisades fisktärnan med någon form av häckningskriterier från 143 rutor, därav med säker

häckning i 57 rutor. Motsvarande resultat från Atlasinventering II, 2003-2009, ger 146 rutor med någon form av häckningskriterier och med säker häckning i 69 rutor. Min tolkning av resultatet, utan någon omfattande möjlighet att kontrollera numerären i varje enskild ruta, blir att fisktärnan håller sina ställningar och utbredning i förhållande till föregående Atlasinventering.

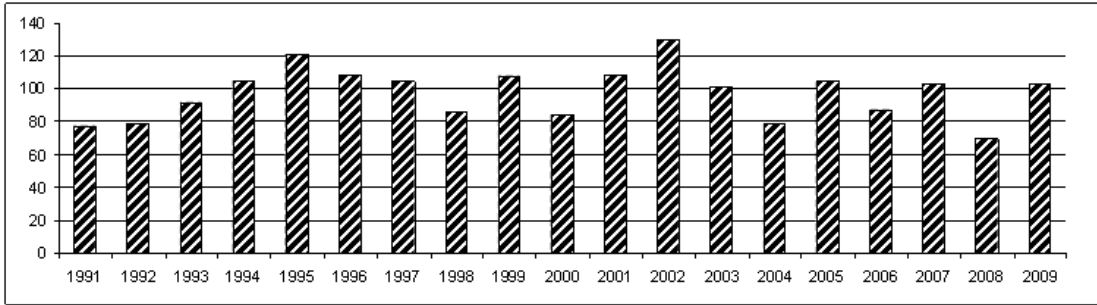
Silvertärna

”All time high” får konstateras när det gäller silvertärnorna i Skåne under 2009. Minst 156 par häckade i de tre huvudområdena

Fler par av silvertärnorna än tidigare under perioden 1991-2008 skred till häckning under 2009. *foto john larsen*

SMÅTÄRNAN I SKÅNE 1991-2009.

Malmö hamnar, Vellinge kommun och den nordöstra skärgårdskusten. När det gäller det förstnämnda området kan det ju tyvärr vara som redovisas ovan under Malmöområdet, att det inte blir fler häckningar på grund av områdets exploatering. I de båda andra områdena känns häckningsutfallet trots god numerär inte särskilt övertygande, främst på grund av predation som också redovisats ovan. Råven har uppenbarligen ökat i Skåne efter en lång svacka när rävskauben härjade. Det är inte enkelt att skydda tärnor eller andra markhäckare mot en så smart predator.

Småtärna

Efter den bedrövliga säsongen 2008, då antalet rapporterade småtärnehäckningar endast uppgick till cirka 70 par, gjorde både småtärnor och rapportörer en uppryckning under 2009, passerade 100 par och hamnade på cirka 103. Dock får konstateras att i såväl Malmö hamnar som vid den nord-

östra skärgårdskusten var häckningsresultatet katastrofalt. Dessutom var antalet par i nordost mycket lågt.

Svarttärna

För ett tiotal år sedan häckade närmare 70 par svarttärnor i Skåne. Under 2009 räknades mindre än hälften in, totalt 31 par. Minskningen har pågått under hela den mellanliggande perioden. Under 2009 fördelade de sig med 20 par i Krankesjön och tio par i Hammarsjön. Glädjande nog fanns också en lyckad häckning i en skrattnäsko-loni i Finjasjön. Ett annat glädjeämne var att svarttärnorna för första gången på åtskilliga år fick ut relativt många ungar, 19-21 ungar blev flygga.

Tack

Som vanligt riktar jag ett stort tack till er som bidragit med rapporter och fältarbete. Nästa år blir det förhoppningsvis åter en rapport då vi också har en möjlighet att göra jämförelser för en tjugoförårsperiod. Så även om atlasinventeringen är avslutad uppmanar jag er att också under 2010 följa och rapportera häckande tärnor i Skåne.

NILS WALDEMARSSON

Skånegatan 6, 295 32 Bromölla
nils.waldemarsson@swipnet.se

